

Litteratur

THEDE PALM:

Några essäer

Två essäer i den lilla men innehållsrika samlingen som T G Wickbom givit ut under titeln "Krigare och färdmän" (PAN/Norstedts) slår läsaren som särskilt kunnigt och elegant skrivna. Den ena heter Husaren och Hökmodern. Det gemensamma för de två personer det är fråga om syns bara vara att de i Wickboms rubrik börjar med H. Men de förenas av en tredje person, som hade att göra med dem båda, en verklig H-man, nämligen general Carl von Horn. Husaren, som för övrigt också var Norrlandsdragon, hette Mauritz Möllerswärd, en ovanligt originell överstelöjtnant och senare generalkonsul, legendarisk i äldre officerskretsar. Vad Wickbom berättar om honom hänför sig till hans FN-tjänstgöring i Mellersta Östern. I Kongo och i Israel tjänstgjorde han under von Horn, och tiden i Israel leder osökt över till fru Golda Meir, Hökmodern, en dam som enligt von Horn "utstrålade mera kraft än charm".

Hennes memoarer är fyllda av ilska, tårar, trätor, oförståelse för andra, ensidighet och orättvisa; men samtidigt är boken djupt imponerande. Hon gav upp allting, inklusive man och barn och vänner, för ett enda, som var staten Israel. När det gällde den kunde hon aldrig ha fel, och hon tog inga hänsyn. Närliggande belägg kunde svenskar ge. Hon tålde aldrig Dag Hammarskjöld, men han var inte heller någon beundrare av henne. Om Folke Bernadottes mördare skriver hon att "vi visste att man skulle utgå från att de var judar" – observera att hon, när mordet skett, visste var mördarna skulle sökas, och,

när hon skrev detta, visste vilka de var!

Wickbom är givetvis kritisk, men han behandlar fru Meir med stor förståelse. Hans analys av det arabisk-judiska problemet, sett ur både arabisk och israelisk synpunkt, är full av goda iakttagelser och omdömen. De visar hur en verkligt god utrikeskorrespondent kan arbeta.

De sidor som handlar om Mao Tsetung och den långa marschen är också i särklass bra. Wickbom har skrivit åtskilligt om Kina och vet vad han talar om. Här kunde han ha tagit med mera. Det är på tiden att klargöra vad som verkligen låg bakom den vackert rödlackerade ytan av Maos samhälle. Förutsättningar finns numera, eftersom en stor del av Maos skrifter blivit utgivna på nytt och därmed blivit tillgängliga. Det femte bandet kom förra året, alltså efter Maos död, och redigerades av hans efterträdare Hua Kuo-feng. Denne har knappast haft intresse av att bara publicera kanoniska skrifter. Det finns kritik också i Kina mot Mao.

En som också påpekat detta är ambassadör Gunnar Hägglöf i sin nya bok "Kina som jag såg det" (Norstedts). Hägglöf är i sitt yrke utbildad till att vara god iakttagare, men där Wickbom går in på problemen så nära som möjligt håller Hägglöf distans. Skildringarna av hans väl guidade resor blir därför inte så märkvärdiga. Bäst i hans bok, och därmed av hög klass, är en inskjuten essä "Det är Voltaires fel", som handlar om hur man i Europa sedan Marco Polo fram till våra dagar sett på Kina. Det är god läsning.